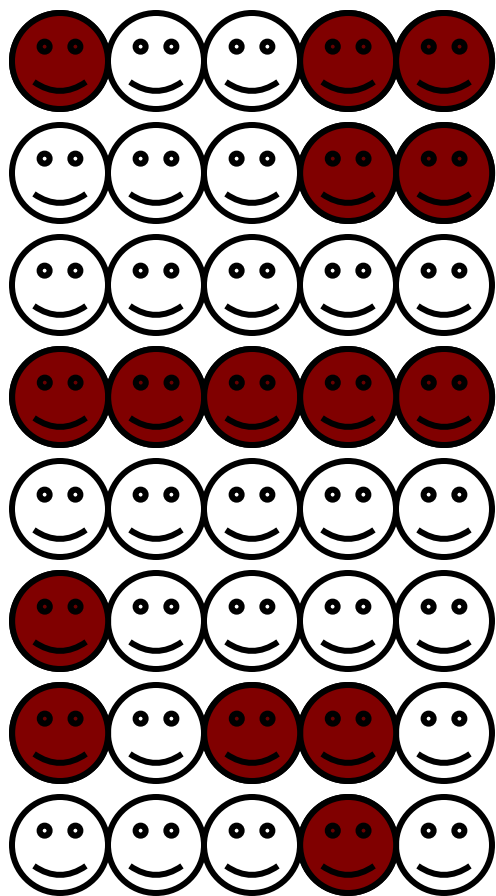

Geneesmiddelenallergie

W.M.C. Mulder
Afd. Farmacie, AMC
13 oktober 2011

Incidentie geneesmiddelenallergie

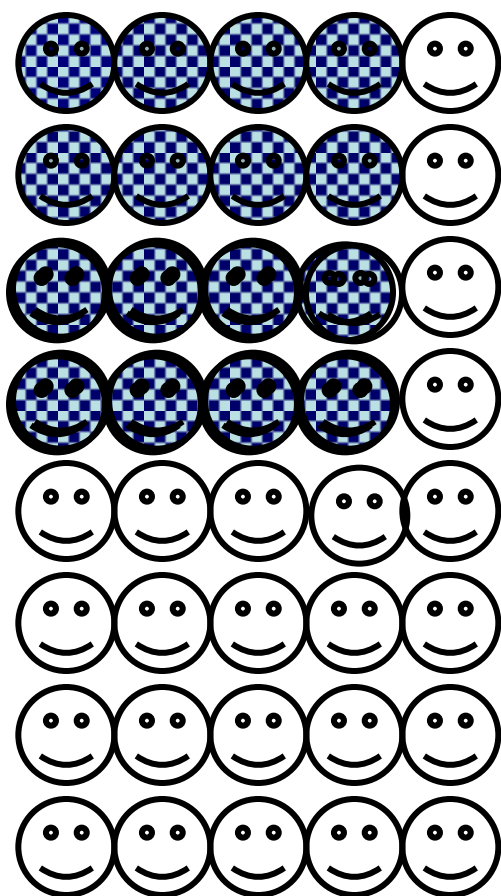
Precieze cijfer is onbekend!

- niet opgemerkt
- afgedaan als bijwerking
- niet gerapporteerd
- .....

Wat we wel weten

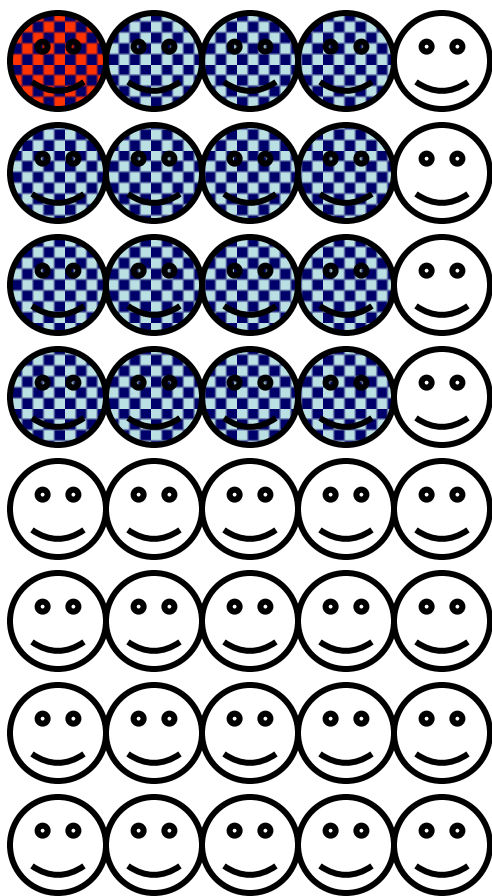

- 10-20% van de patiënten in een ziekenhuis krijgt een bijwerking
- ....en 10-40% van de patiënten erbuiten

Wat we wel weten

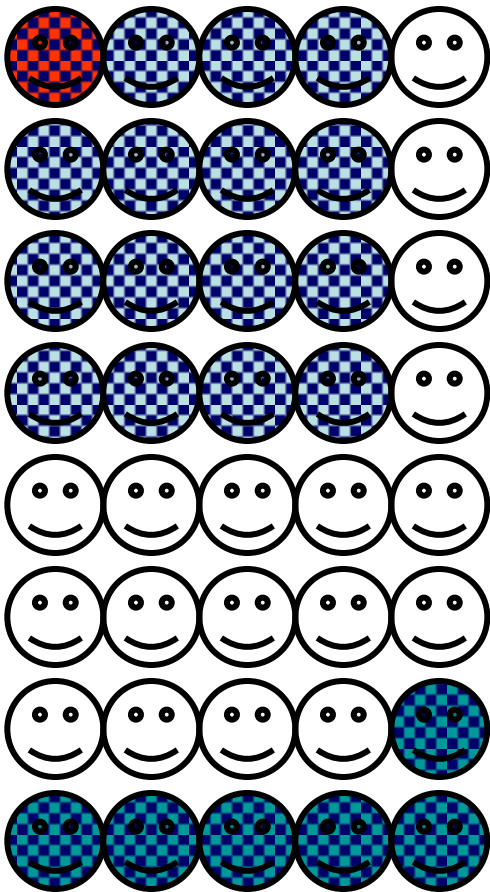

- 10-20% van de patiënten in een ziekenhuis krijgt een bijwerking
- ...en 10-40% van de patiënten erbuiten
- 5-10% van de bijwerkingen betreft allergie; Type I allergie betreft een minderheid

Maar....

- $\pm 15\%$ volwassenen denkt allergisch te zijn voor 1 of meer geneesmiddelen

Heterogene symptomatologie

exantheem

exantheem

vasculitis

Angioedem

Anafylaxie

Fixed drug eruption

psoriasiform

SJS/TEN

Eén geneesmiddel kan verschillende typen allergie veroorzaken

---

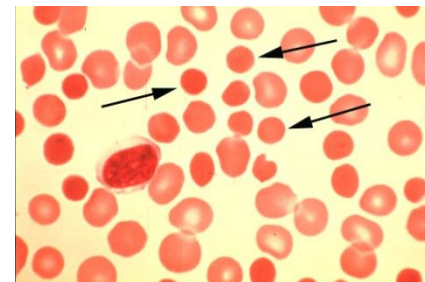
urticaria

exantheem

Penicilline

purpura

Hemolytische anemie

Dezelfde symptomen kunnen door verschillende geneesmiddelen veroorzaakt worden

urticaria

- diverse antibiotica
- pijnstillers
- insuline
- spierverslappers
- .....

exantheem

- diverse antibiotica
- carbamazepine
- goudverbindingen
- polyvidon jodium
- sulindac
- .....

Het belang van de diagnose geneesmiddelenallergie

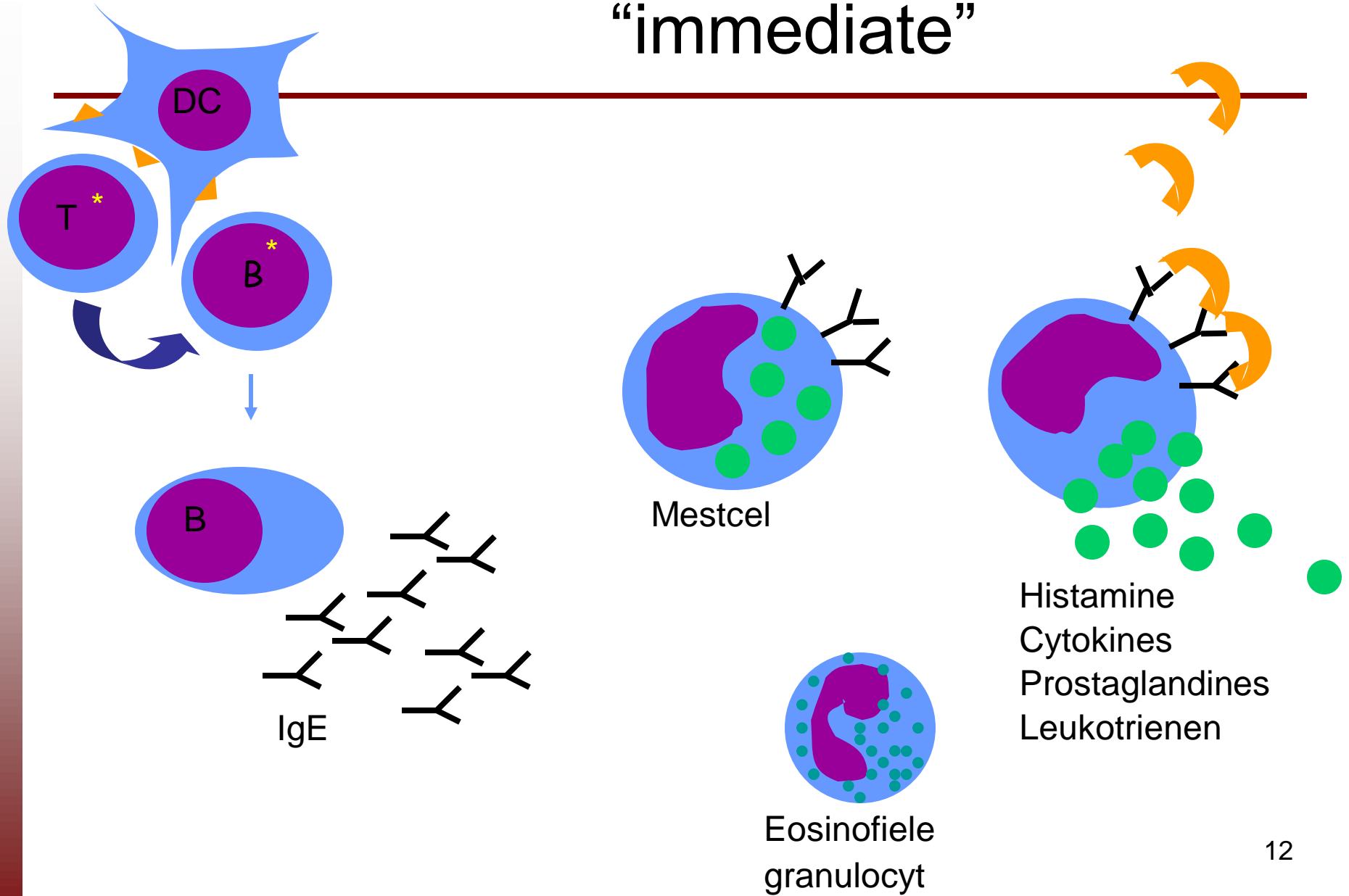
- Voorkómen dat iemand opnieuw aan een (voor hem of haar) gevaarlijk geneesmiddel wordt blootgesteld
- Voorkómen dat iemand onnodig het gebruik van nuttige geneesmiddelen wordt verboden

Geneesmiddelenallergie: classificatie (Gell and Coombs)

- Type I (urticaria, anafylaxie)
  - Type II
  - Type III
  - Type IV
    - Contact allergie
    - Eczemateuze reacties
    - Stevens Johnson Syndroom/TEN
  - “Pseudoallergie”
- Antilichaam (B-lymfocyt) gemedieerd
- T-lymfocyt gemedieerd
- Onafhankelijk van lymfocyten

Type I allergie "immediate"

IgE-gemedieerd: urticaria, angioedema, anafylaxie

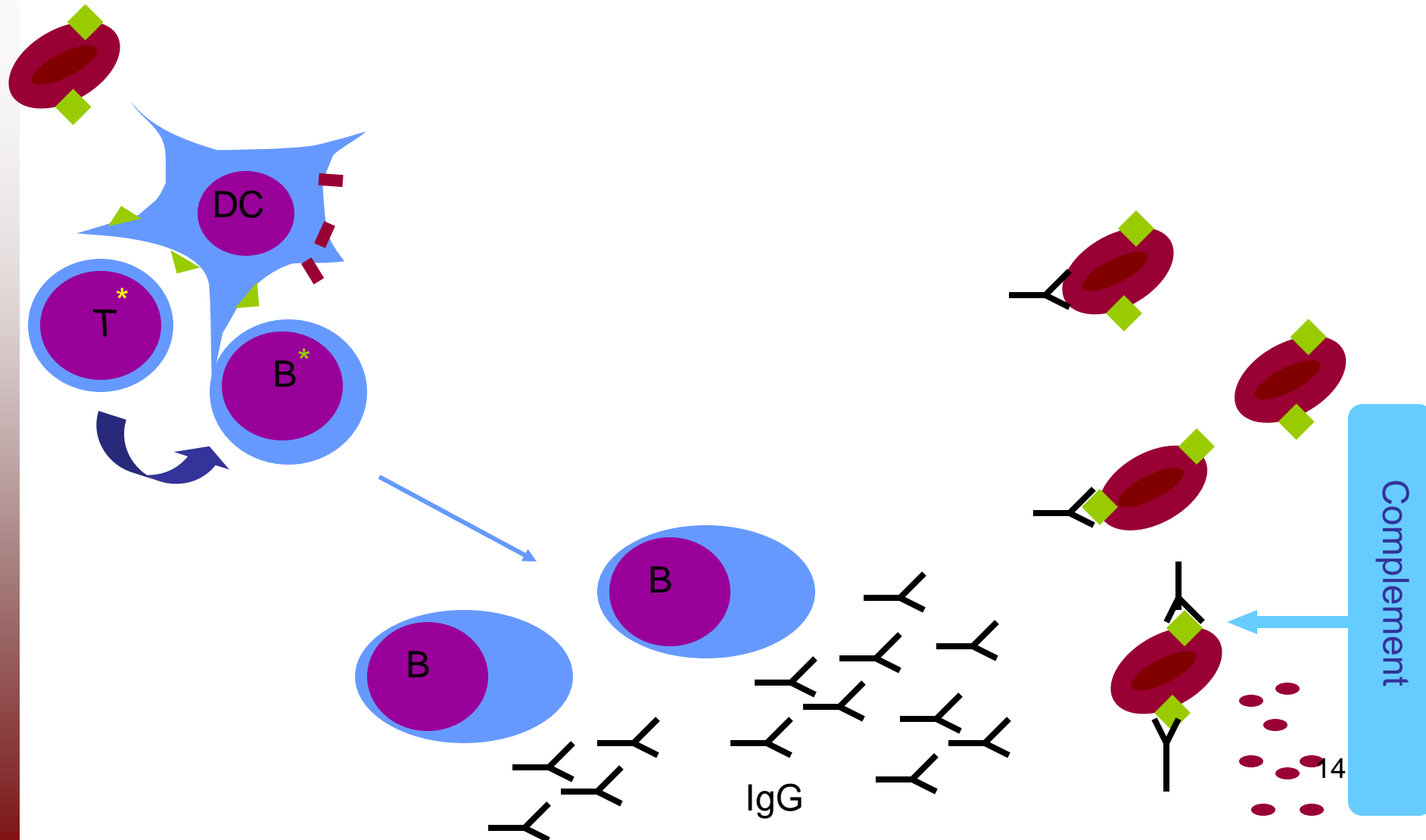

Anafylaxie

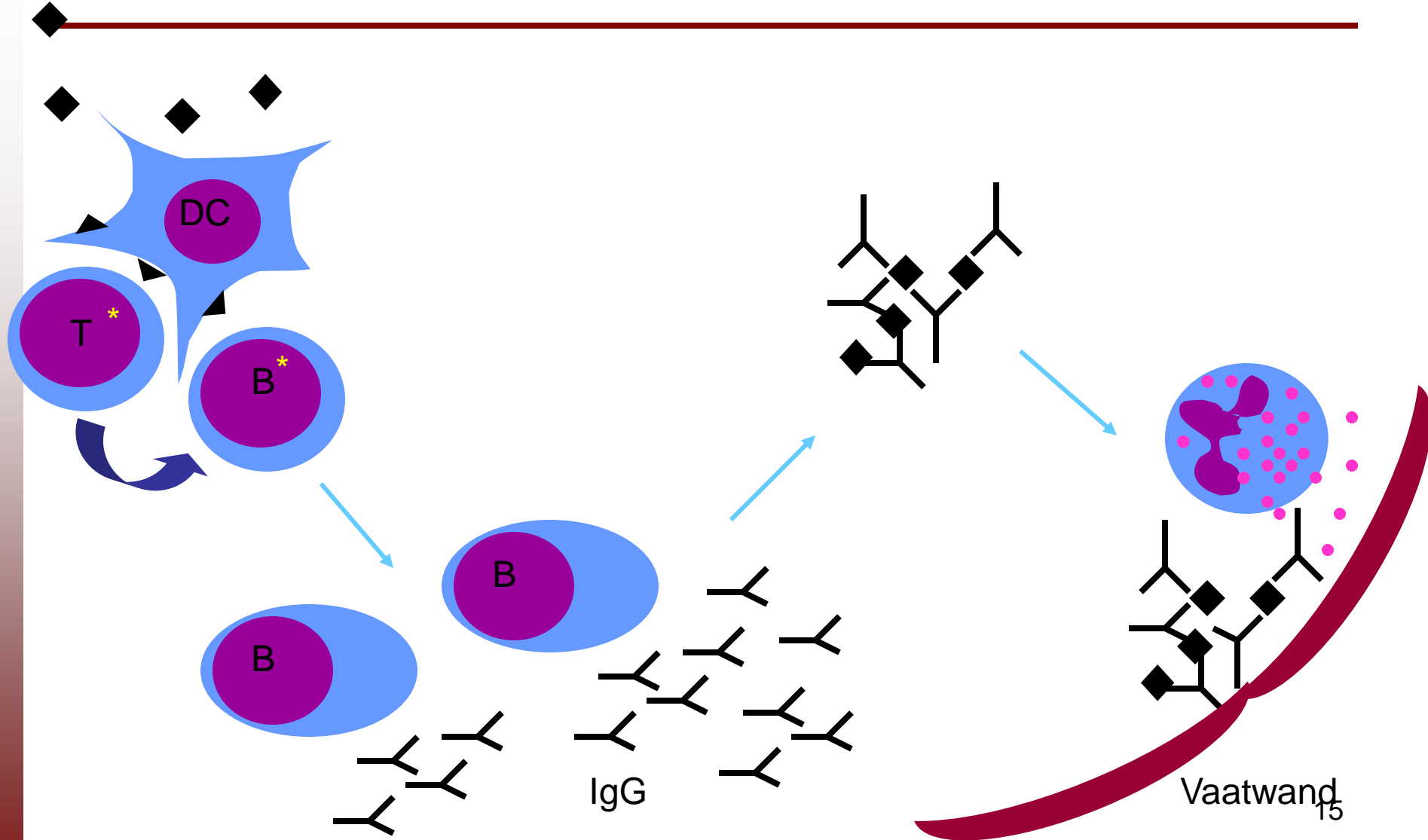

Arthur Nouel

Type II Antilichaam-gemedieerde cytotoxie

Type III Immuuncomplexen, serumziekte

Vasculitis

L. Fry 1997

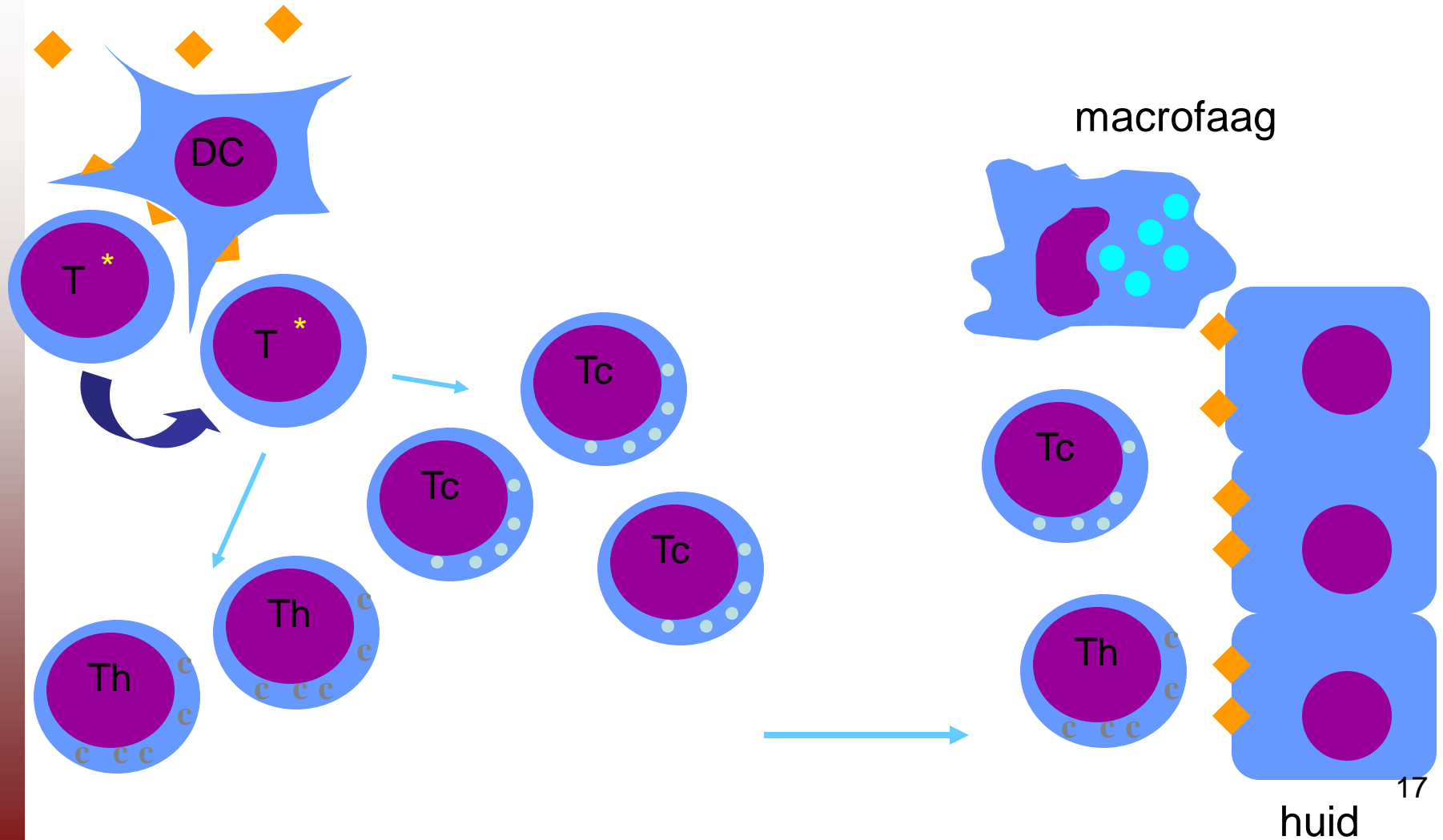
Ciprofloxacin

L. Fry 1997

Type IV

Vertraagd type overgevoeligheid

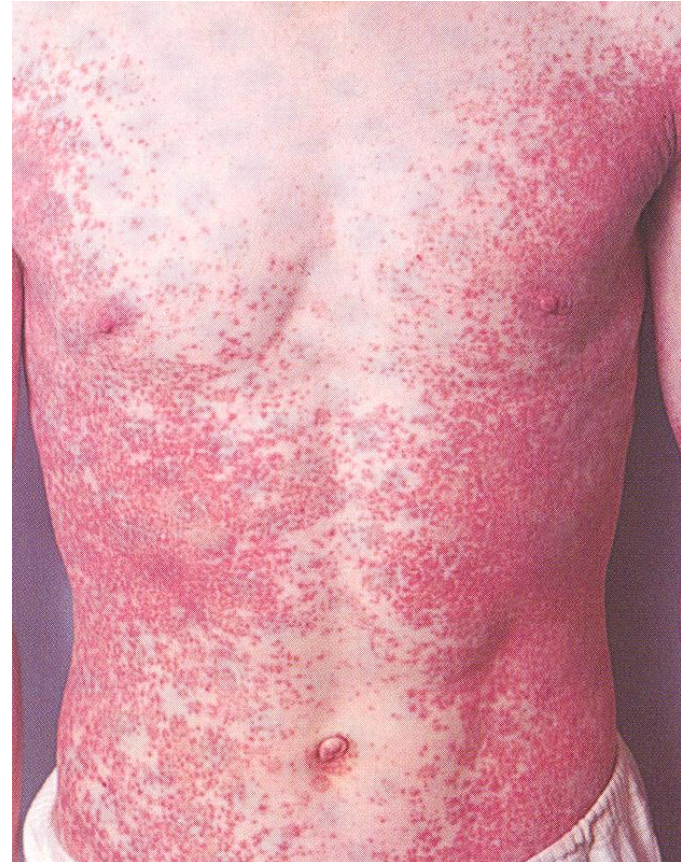

Maculopapulaire huiduitslag

---

penicillin

Betalactam (vJoost 1995)

Diagnose geneesmiddelenallergie

- Anamnese: wat is er gebeurd?
- Lichamelijk onderzoek: wat is er te zien?
- Laboratorium onderzoek

- eosinofilie, leverfunctie stoornissen, complementactivatie

- RAST (specifiek IgE)

- Functieproeven:

- Lymfocyten proliferatie
    - Cytokine secretie
    - Macrofaag inhibitie

- Huidtesten

Acute fase

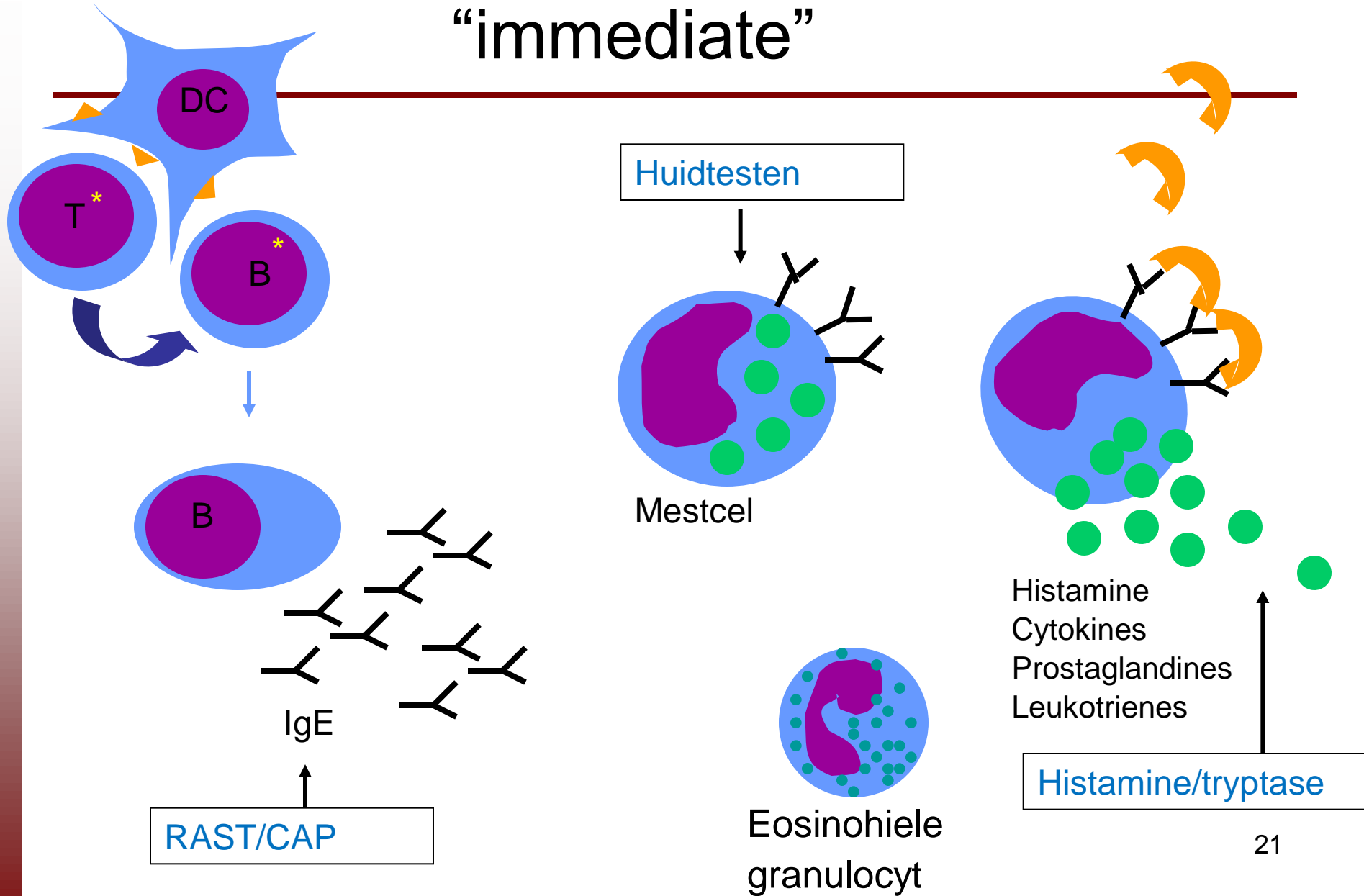
Na > 6 weken

Anamnese, het verhaal:

- Wat is er ingenomen?
- Wanneer kwamen de klachten? (relatie met inname geneesmiddel)
- Eerder blootstelling? (NB verwante geneesmiddelen!)
- Eerdere geneesmiddelenreacties?
- Predisponerende factoren?

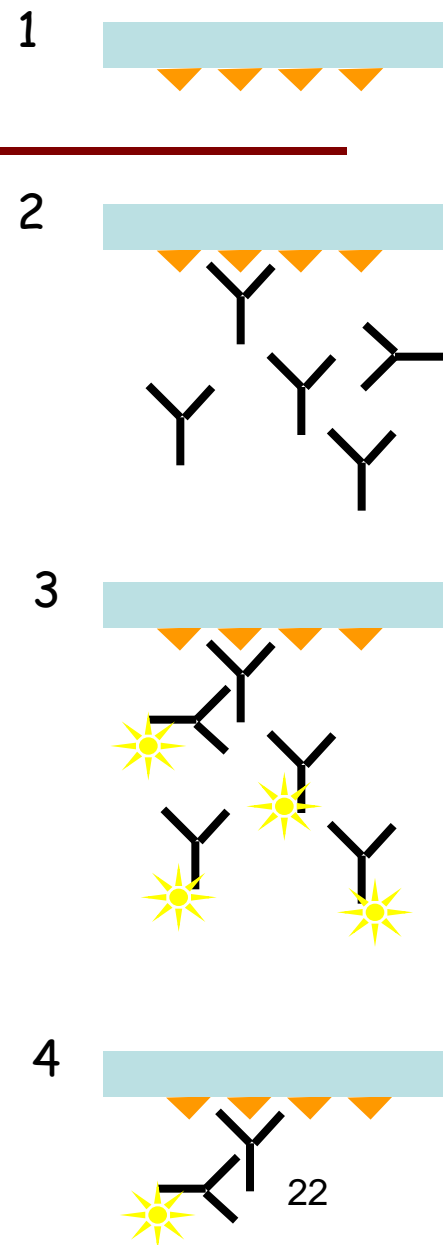
Type I allergie "immediate"

Aantonen specifiek IgE met RAST/CAP

Gevalideerde test beschikbaar:

- penicilline (penicilloyl)
- amoxicilline (amoxicilloyl)
- insuline
- ampicilloyl
- suxamethonium

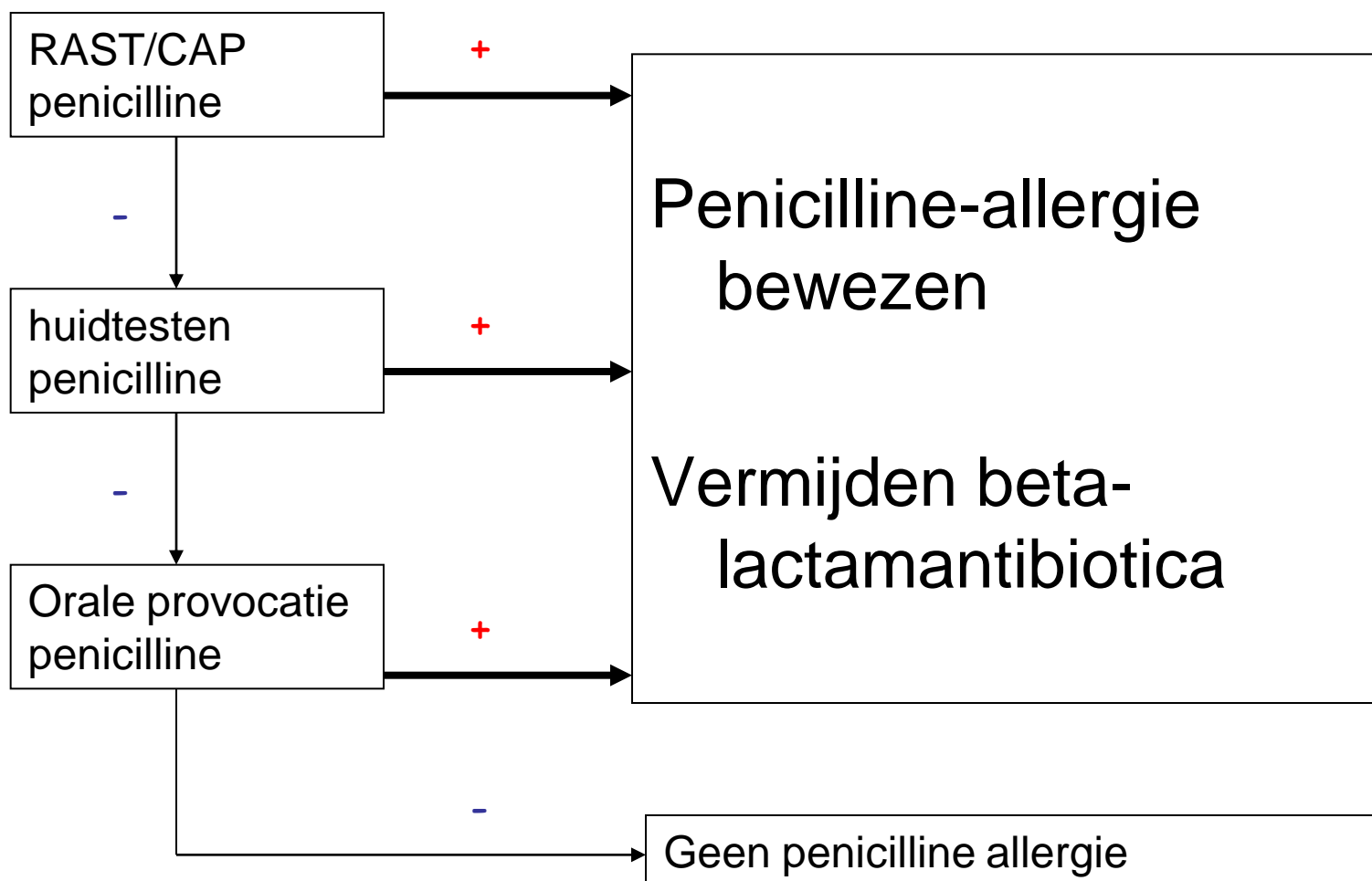

Waarde van RAST/CAP voor de diagnose penicilline allergie

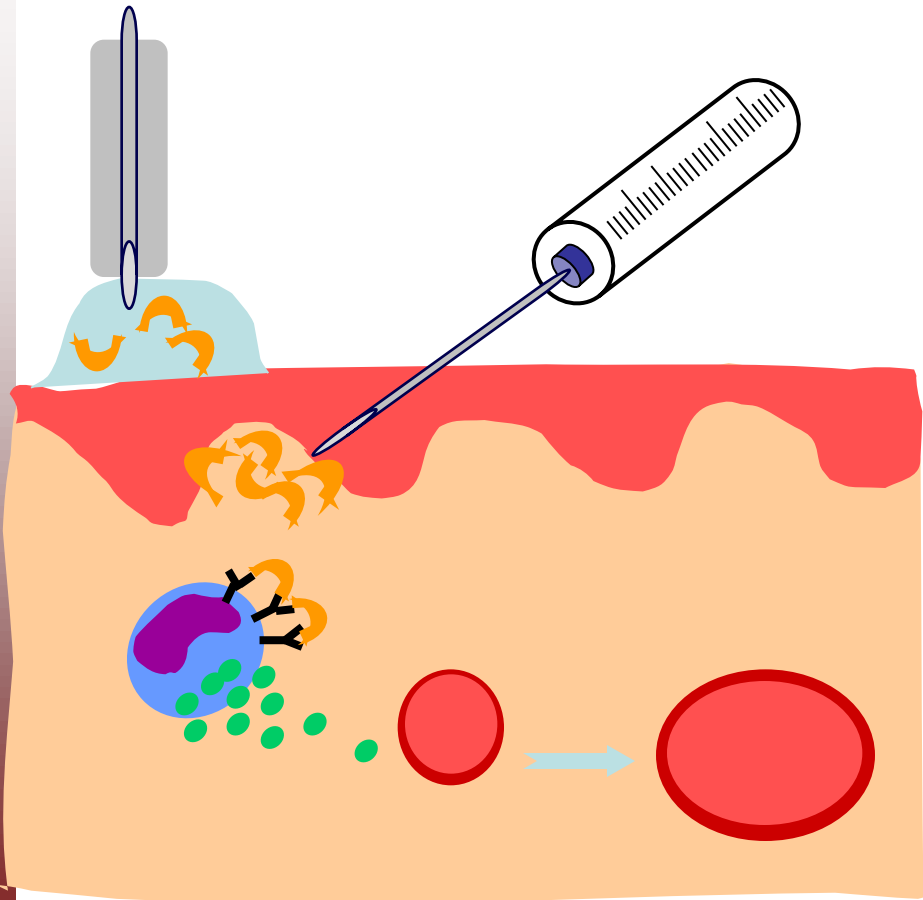

- Sensitiviteit 50-95%: dus bij 5-50% van de allergische patiënten negatief!
- Positieve test: 95% heeft ook positieve huidtest
- Negatieve test: 41% heeft toch wel allergie

Plaatsbepaling RAST/CAP bij diagnose penicilline allergie

Percutane en intracutane huidtest

Controles:

- Histamine 0.01%
- NaCl 0.9%

Aflezen na 20 minuten

Voorspellende waarde van huidtesten voor penicilline allergie

---

- Negatieve huidtest: 1-4% allergische reacties bij volgende blootstelling, zelden ernstig
- Positieve huidtest: 30% geen reactie bij volgende blootstelling
- NB Theoretisch kunnen huidtesten iemand sensibiliseren

Beperkingen van percutane en intracutane huidtesten met geneesmiddelen

---

- Alleen mogelijk met oplosbare antigenen
- Niet gestandaardiseerd (behalve penicilline en insuline)
- Sommige geneesmiddelen prikkelen mestcellen: vals positieve uitslag! (pseudoallergie)
- Onduidelijkheid over exacte allergenen

Type II en type III allergie

- Immuun hemolytische anemie, immuun thrombocytopenie
- Vasculitis, serum ziekte

Diagnostische mogelijkheden:

- directe Coombs test, complementactivatie, immuuncomplexen, huidbiopt (alleen tijdens acute fase!)

Diagnostische tests Type IV allergie

- Epicutane huidtest
- Intracutane huidtest

Beoordelen na 48 en 72
uur

(corticosteroiden 7
dagen!)

Beperkingen van epicutane huidtesten met geneesmiddelen

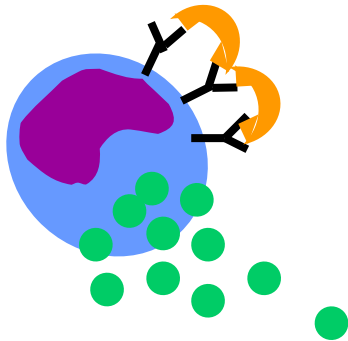

- Niet alle geneesmiddelen penetreren de huid
- Voor veel geneesmiddelen niet gestandaardiseerd
- Sommige geneesmiddelen irriterend
- Onduidelijkheid over exacte allergenen

Pseudoallergie is geen allergie

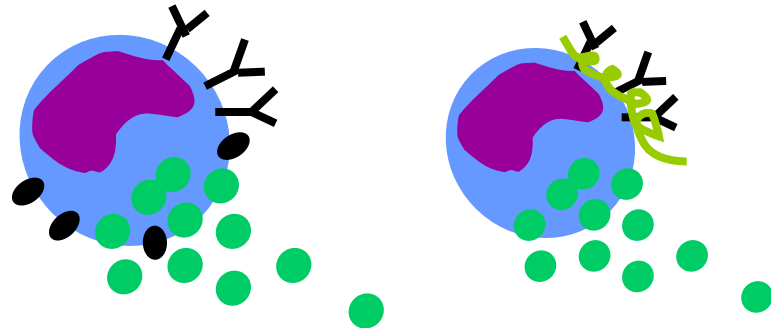
Pseudoallergische reacties ontstaan door aspecifieke interactie van het geneesmiddel met de mestcelmembraan

Type I allergie

Vancomycine
Gentamicine
Ciprofloxacine
Dextranen

Pseudoallergie

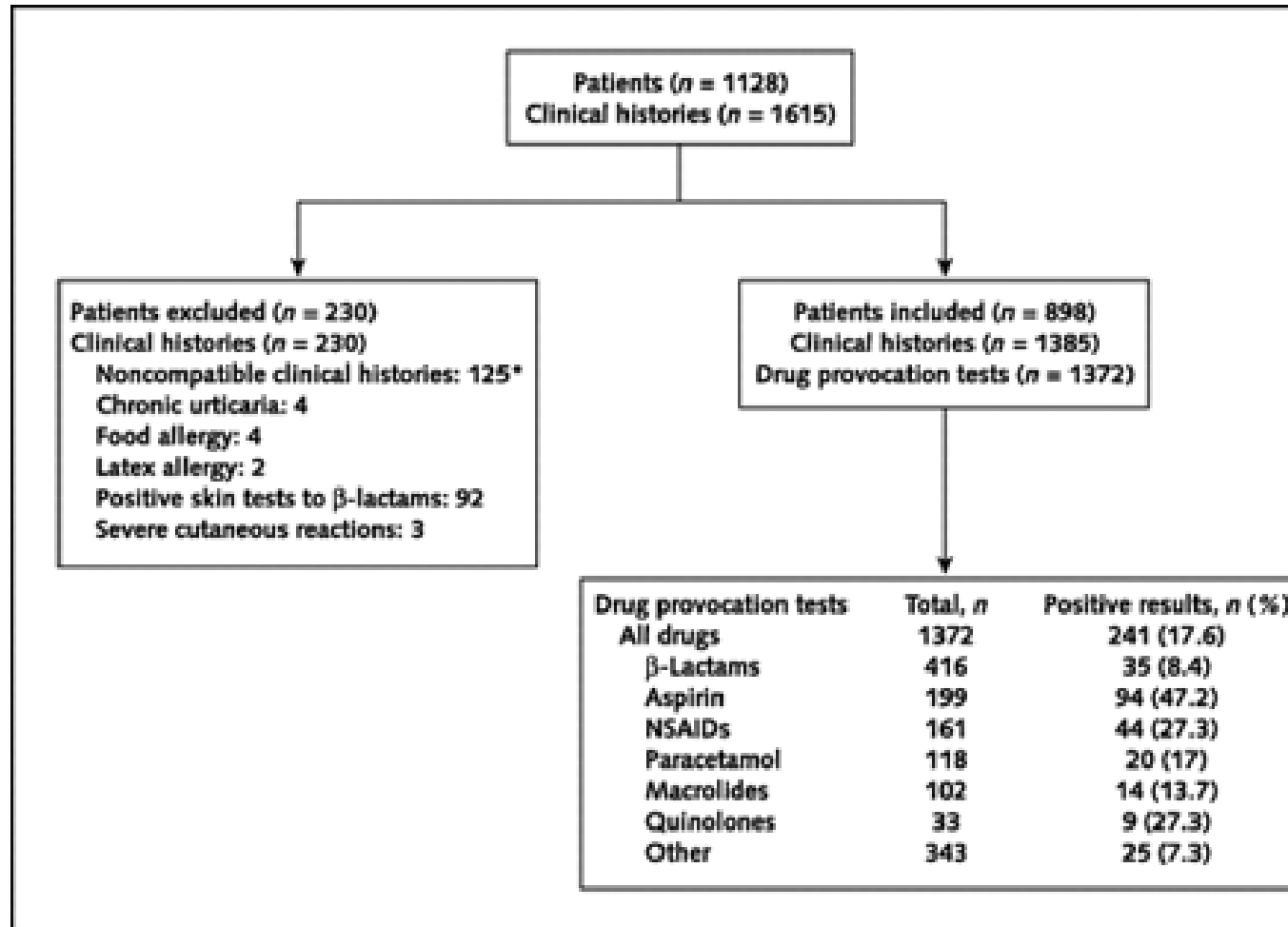
Radiocontrast middelen
Sommige spierverslappers
Opiaten

Wanneer een (orale) provocatietest?

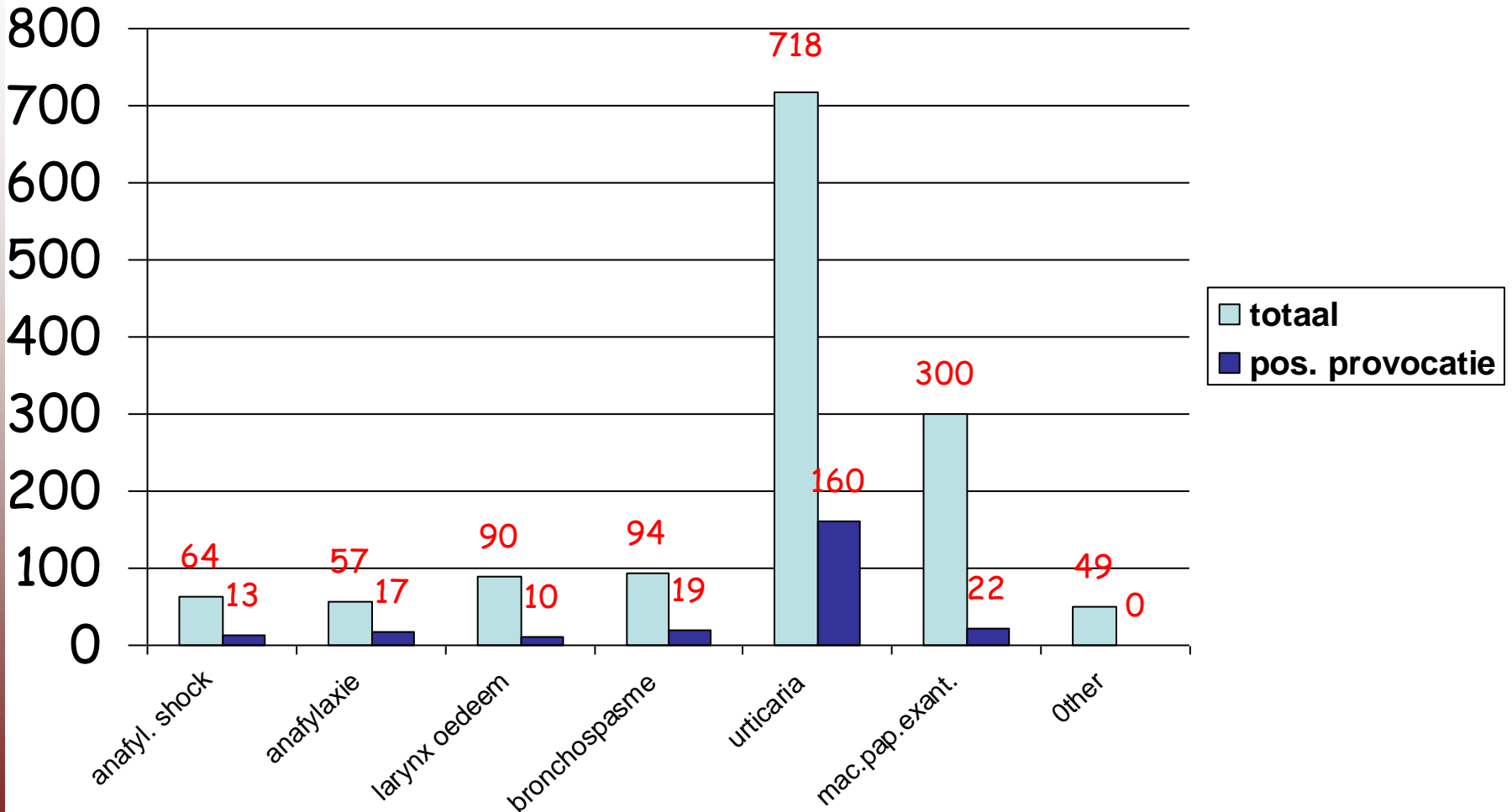

- Bewijzen dat iemand (pseudo)allergisch is, om nieuwe blootstelling te vermijden. Maar:
  - Niet zonder risico!
  - Alleen als er geen alternatief geneesmiddel beschikbaar is
- Uitsluiten dat iemand allergisch is of uitsluiten dat kruisovergevoeligheid optreedt

Gouden standaard = orale provocatietest

Symptomen

Positieve reacties na orale provocatietest

Soort reactie	% met eerder dergelijke reactie	% van totaal aantal pos reacties
Anafylactische shock	20%	5.4 %
Anafylaxie zonder shock	31.5%	7.0 %
Larynxoedeem	11.1%	4.1 %
Bronchospasme	20.2%	7.9 %
Urticaria	22.3%	66.4 %
Maculopapuleuze eruptie	7.3%	9.1 %
Anders	0%	3.6%

Geneesmiddelenallergie

Conclusies

- Precieze percentage allergische mensen onbekend
- Allergie kan zich op vele manieren presenteren
- Diagnostische tests nog beperkt
- RAST/CAP vooral belangrijk bij verdenking allergie penicilline
- Anamnese en lichamelijk onderzoek blijven heel belangrijk om de diagnose te stellen